En Tomeu i na Guida, l'inici d' una tradició

Miquel Villalonga, Geganters de Maó

Existeixen moltes tradicions que, tot i estar molt arrelades a un poble, el seu origen, pel que recorda la memòria col·lectiva, es perd en els segles, sense poder-ne precisar quin va ser el moment de l'inici, els motius o la posterior evolució.

En el cas de l' illa de Menorca, el fet geganter té data i noms propis. Concretament va ser a la ciutat de Maó, enguany fa 75 anys, en que va ser empadronada per primera vegada una parella de gegants, per què aquesta passés a formar part de la seva festa major. Per imitació altres pobles de l'illa amb els anys anirien fent el mateix, fins arribar a les avui tradicionals passejades de gegants de les festes menorquines.

Gegants de Maó, als anys 1940

MEDIATECA FESTES.ORG
L'ESPAI ON COMENÇA LA FESTA

Tenint suficientment documentades les set dècades i mitja d'existència a Maó dels gegants, i comptant encara amb suficients testimonis de molts dels protagonistes, avui encara podem fer el repàs dels diferents moments que van propiciar que el fet geganter hagi arribat a les noces de bronzo de la manera concreta en què ho han fet.

Buscant els moments rellevants el primer és el de la arribada dels gegants a la ciutat. El fet succeí l'any 1934, en temps de la república, i respon a la necessitat d'omplir el programa de les que en aquell any van ser anomenades "Festes Populars de Setembre".

L' acte principal de la festa menorquina és el de la anada dels cavalls de *sa colcada* a la ermita del sant per a escoltar el cant de les completes i l' efectuament, a la tornada, del popular *"Jaleo" (*els salts dels cavalls entre la multitud congregada a la plaça). Donades les diferències entre el consistori republicà i l'institució religiosa, les festes en honor a la Mare de Déu de Gràcia, a part de passar a ser simplement unes "festes populars", van ser buidades dels actes d'origen clarament religiós que temps enrere les havien protagonitzat.

És així que un cop amb l'acte principal fora del programa es va haver de pensar amb algo que pogués tornar a omplir les festes, i la pensada va concloure amb els gegants. Dits gegants van arribar de lloguer, per a fer únicament els dies de les festes d'aquell any 1934 entre nosaltres i retornar de nou cap a la casa de Barcelona que els havia llogat.

MEDIATECA
FESTES.ORG
L'ESPAI ON COMENÇA LA FESTA

Trobem el segon fet decisiu en l'establiment de la tradició dels gegants en el fet de que durant un dels passacarrers la geganta caigués, sofrint greus desperfectes.

La solució a la que arribà el consistori maonès per a respondre a la casa llogatera que un cop acabades les festes reclamà els seus gegants (sembla ser que aquesta mai va saber de l'incident), va ser la compra per part de la ciutat de les dues grans figures.

L'acord de compra propicià l'empadronament per primera vegada d'uns gegants a la nostre ciutat, o el que és el mateix: la incorporació per sempre dels gegants a les nostres festes.

Gegants de Maó, l'any 1977

La reparació de la geganta ja es va fer a l'any següent, poc abans de la arribada dels dies principals de la festa i a càrrec d'un fuster de la ciutat.

Buscant el motiu pel que prest es va poder veure als gegants vestits amb la indumentària típica de la regió, en lloc de fer-ho com a monarques, que era com solien anar majoritàriament en aquella època per les terres d'on provenien, respon novament a una decisió del consistori que els havia portat a la ciutat.

Els nostres gegants havien arribat a Maó vestits amb la indumentària dels reis catòlics, però ja en el segon any d'estada a la ciutat, ja sent

MEDIATECA FESTES.ORG
L'ESPAI ON COMENÇA LA FESTA

maonesos, van sortir al carrer vestits de menorquí i menorquina. De fet els vestits amb els que havien arribat a la ciutat mai van ser comprats a la casa llogatera.

La versió donada pel consistori en el moment de fer la compra de les figures però no dels vestits, va ser que els gegants havien agradat però la vestimenta no, doncs en l'estat en què aquesta havia arribat havia fet deslluir la funció.

Una segona possibilitat, ja fent ús de la suposició, és que estant en els anys de la república el consistori preferís donar-lis als gegants una aparença més popular en detriment de la monarquia.

MEDIATECA
FESTES.ORG
L'ESPAI ON COMENÇA LA FESTA

Amb la excepció d'una sola parella, la resta de gegants que van anar arribant successivament a l'illa fins entrada la dècada dels noranta del passat segle, vestirien ja des de el primer dia de menorquins.

El fet de que avui tots el gegants que coneixem gaudeixin de nom propi ja respon a una anècdota succeïda fa quasi dues dècades, i que no faria més que crear escola.

Succeiria que estant a l' any 1992 els Gegants de Maó a la població de Matadepera, amb motiu de la II Trobada Internacional de Gegants, la organització de l'acte preguntà als geganters maonesos pel nom amb el que inscriure les figures. El no tenir una resposta premeditada per a identificar als "Gegants de Maó" donaria pas a un moment d'inspiració de la persona responsable de la Colla, que donaria com a fruit els noms d'en Tomeu i Guida, amb els que avui tots els maonesos coneixen i estimen als seus gegants.

Miquel Vilallonga
Juliol de 2009
http://www.gegantsmao.menorca.es
gegantsmao@menorca.es

MEDIATECA
FESTES.ORG
L'ESPAI ON COMENÇA LA FESTA